

van Bosch tot Bergen

Brabantse familiegeschiedenis

Kwartaalblad van de NGV-afdeling
West en Midden Brabant

jaargang 1
nummer

1

maart
2019

De schutterij van Breda in 1901

Interviews met Yvette Hoytink
... en met Robert Spong
Inspiratie voor een familieboek
Adresboeken van Breda 1870-1975
Column van John Boeren

van Bosch tot Bergen is een uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling West en Midden Brabant. ISSN xxxx-xxxx
Redactie: Red van den Bout en Pieter van de Sanden.

Inhoud

Van de redactie	1
Van de voorzitter	2
Agenda maart en april	4
Interview met Yvette Hoitink	5
'Pleidooi voor goed onderzoek'	
Adresboeken Breda 1870-1975, deel 3	8
Column van John Boeren	16
Interview met Robert Spong	18
'Nog druk bezig'	
Een boek als inspiratiebron	20
'Gooi nog maar niet weg !'	
Je eigen familieboek publiceren , deel 1	27

Aan dit nummer werkten mee:

Bart Aerssens, John Boeren, Red van den Bout, Egbert de Bruin, Peter de Bruin, Yvette Hoitink, Frans Roelvink, Emile Rijpert, Pieter van de Sanden, Robert Spong.

Colofon

Copyright © 2019: Nederlandse Genealogische Vereniging, Bunnik
Vormgeving en opmaak: Redactie van Bosch tot Bergen / Bea Werner
Druk en bindwerk: Rutten's Drukkerij, Udenhout (www.ruttensdrukkerij.nl)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en alleen dan met bronvermelding. De uitgever en de redactie nemen geen verantwoordelijkheid voor niet door uitgever of redactie ondertekende bijdragen.

Richtlijnen voor auteurs: neem contact op met redactie@htb.ngv.nl

Eerstvolgende kopij deadline is 15 mei 2019.

van de redactie

door Pieter van de Sanden

Van Bosch tot Bergen. Verwijst het naar 's-Hertogenbosch en Bergen op Zoom, de reikwijdte van het werkterrein van de nieuwe afdeling West en Midden Brabant? Of naar echte mensen, zoals Petronella Bosch, in 1675 gedoopt in Bergen op Zoom, en Huijbereg van Bergen, in 1774 gedoopt in 's-Hertogenbosch? Je mag het zelf invullen. En dat geldt trouwens ook voor de inhoud van ons kwartaalblad. Helemaal beschikbaar voor de uitwisseling van vondsten, analyses, verhalen, ervaringen. In vertrouwd A5 formaat (voor de papieren lezers) en een nieuwe, frisse vormgeving die aansluit bij de uitstraling van onze vereniging, onze website en Gens Nostra.

De start van *van Bosch tot Bergen* is niet verkeerd. Maar liefst 28 pagina's met voornamelijk bijdragen van leden voor leden. Daaronder twee professionele genealogen. **Yvette Hoitink**, geïnterviewd door Red, breekt een lans voor 'genealogen helpen genealogen' maar dan op een innovatieve moderne manier. En **John Boeren** gaat, als vaste columnist, zijn ervaringen als onderzoeker de komende tijd met ons delen.

Dat *van Bosch tot Bergen* niet alleen fris en nieuw is, maar ook de draad van *Gepermeteerd* en *West-Brabanders onder elkaar* opneemt, blijkt uit de voortzetting van de publicaties van **Emile Rijpert** over Breda in dit nummer en van **Jos Welzen** over 's-Hertogenbosch in het volgende nummer.

In januari hebben we genoten van het spannende verhaal van **Egbert de Bruin** over de totstandkoming van zijn familieboek. De onwaarschijnlijke samenloop van gebeurtenissen en vondsten schetst hij hier nog een keer. Voor **Bart Aerssens** was dit aanleiding ook zijn ervaringen met het uitgeven van een boek met ons te delen.

En heel bijzonder was natuurlijk de viering van het 70-jarig lidmaatschap van **Robert Spong**, die door Red wordt bevraagd over zijn hobby.

Als dat geen uitnodiging is om je verhalen met elkaar te delen En als schrijven niet je ding is maar vertellen wel, laat het dan even weten. Red van den Bout is altijd genegen even op de koffie te komen. Veel leesplezier.

van de voorzitter

door Peter de Bruin

In 2018 hebben verschillende gesprekken plaatsgevonden tussen bestuursleden van de afdelingen West Noord-Brabant en 's-Hertogenbosch en Tilburg. Dat heeft in november geleid tot een gesprek met alle bestuursleden. Unaniem kwamen wij tot het oordeel dat een samengaan van beide afdelingen veel voordelen heeft. Meer bestuurlijke slagkracht, meer efficiency bij het organiseren van lezingen en andere bijeenkomsten, alsook meer mogelijkheden om een goed afdelingsblad te maken. Dit heeft, na raadpleging van de leden van beide afdelingen, geleid tot een voorstel aan het hoofdbestuur om de vereiste besluiten te nemen. Zo geschiedde begin december. De afdeling West en Midden Brabant was een feit. Ondertussen is een voorlopig bestuur aan de slag gegaan dat in een buitengewone algemene ledenvergadering formeel benoemd is medio januari 2019. Ondertussen moest veel in de steigers worden gezet. Dat ging voorspoedig door de grote inzet en betrokkenheid van mijn medebestuurleden en andere leden.

Om de ruim 400 leden die wonen van Bergen op Zoom tot Oss en van de Maas tot de Belgische grens (uiteraard niet de Brabantse delen van KPL en LVC), goed te kunnen bedienen hebben wij besloten om onze activiteiten in 4 plaatsen te houden, te weten Breda, Tilburg, 's-Hertogenbosch en Bergen op Zoom. Er is een programmacommissie gevormd die bestaat uit bestuursleden en locatiecoördinatoren. De laatsten organiseren per plaats de activiteiten. Inmiddels is met succes een aantal lezingen gehouden. Met ingang van de maand maart draait het circus op volle toeren. Elke maand op elke locatie een activiteit die op den duur alle worden voorafgegaan door een voorouderspreekuur en informatie over genealogische programma's. Dat betekent op jaarbasis maar liefst 40 bijeenkomsten. Een deel ervan is op alle locaties gelijk en ander deel wordt gevuld met meer lokale of regionale onderwerpen.

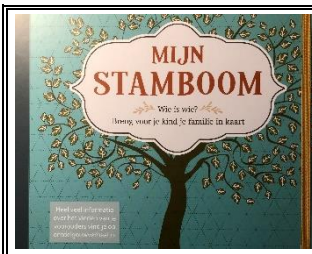
Te merken is dat de aanpak aanstekelijk werkt op de leden. Verschillende leden hebben zich gemeld voor het bemensen van het spreekuur, de lay-out verzorgen van 'van Bosch tot Bergen' en andere zaken. Het is een voorrecht voorzitter van een afdeling te zijn waar nieuw elan ontstaat en waar gewerkt

wordt aan het verenigingsgevoel. Ik spreek dan ook oprecht een woord van dank uit aan allen die actief bijdragen en natuurlijk ook aan degenen die zich de moeite getroosten aanwezig te zijn op onze bijeenkomsten. Ben je nog niet geweest, kom dan kijken en geniet mee van al hetgeen het lidmaatschap van de NGV ook jou biedt. We kunnen nog altijd nieuwe leden gebruiken. Neem daarom eens een vriend, vriendin, familielid of andere introducee mee. De toegang is in alle gevallen gratis. Het programma is te vinden op de afdelingspagina van ontdekjouwverhaal.nl (helaas nog even kijken bij WNB of HTB). Verder op de afdelingspagina op Facebook en natuurlijk in de maandelijkse nieuwsbrief. Ontvang je die nog niet, dan kun je je aanmelden via de website.

Wij zoeken nog leden met een bredere genealogische kennis en ervaring voor de vooroudersprekuren of met kennis van een of meer genealogische computerprogramma's. Het resultaat van jouw inzet is altijd een blij en dankbaar medelid. Ook zoeken wij nog enkele locatiecoördinatoren. Wij streven naar tweetallen per locatie.

Ik hoop de komende tijd jullie allemaal te zien. Ik droom van volle zalen.

peter.debruin@ngv.nl

Dit boek is een eerste stap om je familiegeschiedenis in kaart te brengen. Het omvat 64 pagina's waar je gegevens en foto's kunt vastleggen. Verkrijgbaar in de webwinkel van de NGV op www.ontdekjouwverhaal.nl voor € 16,95 incl. verzendkosten. Winkelprijs € 18,95.

agenda maart en april

door Frans Roelvink, secretaris

Raadpleeg website of nieuwsbrief voor de meest actuele informatie.

Dinsdag 12 maart, aanvang 14 uur

Lezing door Aad Verouden: Het nut van belastingregisters

Locatie: Boerke Mutsaers, Vijverlaan 2, **TILBURG**

Woensdag 13 maart, aanvang 14 uur

Lezing door Ferrie Moubis: Bid- en devotieprentjes

Locatie: BHIC, Zuid Willemsvaart 2, **'s-HERTOGENBOSCH**

Woensdag 20 maart, 13-14 uur spreekuur, 14 uur aanvang lezing

- Vooroudersspreekuur en informatie over genealogische programma's

- Lezing door Rob Dix: Genealogisch onderzoek in Duitsland

Locatie: Stadsarchief Breda, Parade 10, **BREDA**

Dinsdag 26 maart, 13-14 uur spreekuur, 14 uur aanvang lezing

- Vooroudersspreekuur en informatie over genealogische programma's

- Lezing door Ferrie Moubis: Bid- en devotieprentjes

Locatie: Kelder Koetshuis Markiezenhof, Hofstraat 2b, **BERGEN OP ZOOM**

Dinsdag 2 april, 13-14 uur spreekuur, 14 uur aanvang lezing

- Vooroudersspreekuur

- Lezing door Annemieke van der Vegt: Hoe heette Christiaan?

Locatie: Boerke Mutsaers, Vijverlaan 2, **TILBURG**

Donderdag 11 april, aanvang 14 uur

Lezing door Jef de Jager: Rituelen en tradities bij overlijden en begrafenis

Locatie: Stadsarchief, Bloemenkamp 50, **'s-HERTOGENBOSCH**

Dinsdag 16 april, 13-14 uur spreekuur, aanvang lezing 14 uur

(bijeenkomst onder voorbehoud)

- Vooroudersspreekuur en informatie over genealogische programma's

- Lezing door Cees Vanwesenbeeck: Dorpen in het Markiezaat

Locatie: Kelder Koetshuis Markiezenhof, Hofstraat 2b, **BERGEN OP ZOOM**

Woensdag 17 april, 13-14 uur spreekuur, 14 uur aanvang lezing

- Vooroudersspreekuur en informatie over genealogische programma's

- Lezing door Aad Verouden: Vader onbekend

Locatie: Stadsarchief Breda, Parade 10, **BREDA**

Pleidooi voor goed onderzoek

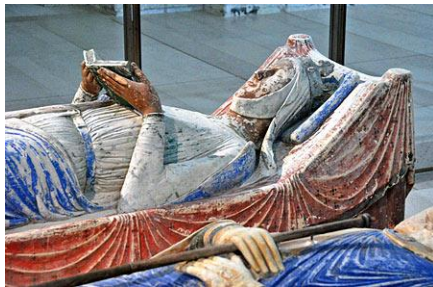
door Red van den Bout

Yvette Hoitink vertelt al vroeg met genealogie te zijn begonnen. Als tiener met het onderzoek naar de mogelijke tweelingbroer van haar overleden grootvader. Als student aan de universiteit van Twente met haar eigen website. Vanaf het begin opgezet in het Engels, waardoor de site toegankelijk is voor nakomelingen van Nederlandse emigranten. En als professioneel genealoog met haar blog over het onderzoek naar Eleonora van Aquitanië.

Afstamming van Eleonora van Aquitanië?

Het verhaal over haar mogelijke afstamming van Eleonora van Aquitanië (1122-1204) is een mooie casus hoe onderzoek verloopt. In het begin leest Yvette er veel over. Ze vindt Eleonora een interessante, fascinerende persoon. Al lezend en werkend realiseert ze zich als professioneel genealoog steeds meer, wat ze aan het doen is. Klakkeloos overnemen van de gegevens zonder de bronnen zelf gezien te hebben. Zou het allemaal wel kloppen? En hoever terug zou het kloppen? Om die vragen te beantwoorden moet ze het beter uitzoeken. Maar

vragen die zich opdringen zijn in welke vorm dan en in welk jaar begin je met het verhaal? Zo komt ze qua vorm uit op de casestudy. En ze stapt af van haar eerste plan om het verhaal in 1600 te laten beginnen. Ze begint haar onderzoek bij het begin, bij haar zelf, bij haar moeder. Elke stap bewijzen met een geboortekaartje,

Eleanor van Aquitanië (bron: www.kb.nl)

een archiefstuk, een DNA test, enz. met voor elke generatie een publicatie op haar blog. Recent is op haar blog (www.dutchgenealogy.nl/blog) generatie 12 gepubliceerd. En tot generatie 15 staat het klaar. Ze onderzoekt momenteel de generaties 16 en 17. Ze heeft er vertrouwen in dat het gaat lukken. Haar onderzoek loopt nog, maar waar ze uitkomt? Wachten tot het onderzoek geheel is afgerond? Dat weet ze nog niet. Het is ook interessant als blijkt dat het niet klopt. Dat is ook een uitkomst. Dat is ook interessant om te publiceren.

Zodat het bij kan dragen aan de kennis van de afstamming van die lijn. Wat ook zou kunnen is, dat ze moet vaststellen dat er niet voldoende bewijs is. Dat het wel aannemelijk is, maar niet bewezen. Dat zou haar niks verbazen, dat het daar op uit kan komen. Ze is wel heel benieuwd hoever ze gaat komen. Ze hoopt natuurlijk van Eleonora van Aquitanië af te stammen. Ze krijgt er over veel reacties op haar blog. Het verhaal over Eleonora is één van de best gelezen delen. Ook van mensen, die vastgelopen zijn. Ze lezen wat er allemaal mogelijk is. Over interessante bronnen. Bezoekers van haar site, lezers van haar blog schrijven er door geïnspireerd te worden om zelf weer aan de slag te gaan met takken, die ze eigenlijk al hadden opgegeven.

Wie is Yvette Hoitink (43)? Zij startte op 15 jarige leeftijd al met de vraag of haar overleden grootvader een tweelingbroer zou hebben gehad. Een vraag die haar fascineerde. Na haar studie informatica aan De Universiteit Twente werkte zij bij Heritas en het Nationaal Archief. Heritas heeft ze destijds opgericht samen met haar partner. Van hieruit verricht zij IT opdrachten. Daarbij werkt zij als professioneel genealoog vanuit haar bureau – Dutch Genealogy Services – voornamelijk aan opdrachten van nakomelingen van emigranten van Nederlandse komaf. Zij is als enige in Nederland gecertificeerd genealoog. Door het inleveren van haar portfolio bij The Board for Certification of Genealogists verkreeg zij deze kwalificatie. Met deze portfolio liet ze zien aan scherpe kwaliteitsstandaarden te voldoen. Ze beschikt over een interessante website (www.dutchgenealogy.nl) met veel gelezen blog.

Vanwaar haar marktkeuze?

Yvette heeft de tekst van haar site in 1993 al gemaakt in het Engels. Daardoor heeft ze veel contact gekregen met nakomelingen van geëmigreerde Nederlanders. Heel interessant. Deze nakomelingen kunnen het onderzoek niet zo gemakkelijk doen. Ze beheersen de taal onvoldoende. Ze zijn ook niet goed bekend met de bronnen, de Nederlandse archieven. Yvette geeft op haar site gratis advies hoe je het onderzoek zelf kan doen. Maar als je wilt dat zij het onderzoek doet, dan is het een betaalde dienst. Een dienst waar behoefte aan is vooral van Amerikanen. 60% van haar klanten is Amerikaan, met daarnaast Engelsen, Zuid-Afrikanen, Australiërs, Canadezen. Over het algemeen de plaatsen waar veel Nederlanders naar toe zijn getrokken. Mensen met

Nederlandse voorouders. Dat is haar specialiteit geworden. Maar de groep klanten varieert in de tijd. Zo zijn er klanten waarvan de ouders na de Tweede Wereldoorlog zijn geëmigreerd. En verder terug in de tijd: mensen, die in de 19e eeuw geëmigreerd zijn richting het Midwesten van Amerika. En een steeds grotere groep zijn Nieuw-Nederlanders, die in de 17e eeuw naar Nieuw-Nederland (het latere New York) zijn geëmigreerd. In Amerika geeft je afstamming van een Nieuw-Nederlander standing. Deze groep vindt het leuk en heeft er geld voor over om het te laten uitzoeken. Om de oversteek te maken en zelf uit te zoeken waar ze vandaan komen, lukt vaak niet. Vandaar dat deze klanten haar inhuren.

NGV moet innoveren?

Door de digitalisering kunnen mensen tegenwoordig al snel beginnen. Het onderzoek naar voorouders kun je online, achter je computer doen. Je hoeft er niet meer voor naar de archieven. Daardoor komen beginners niet zo snel meer in aanraking met andere genealogen. Vroeger kreeg je van mentoren bij de NGV allerlei tips. Mensen dachten met je mee als je op een bijeenkomst kwam. Dat is nog steeds wel, maar veel mensen komen niet meer. En hebben dan ook geen contact met een mentor. Een mentor is een facebook groep geworden, die veelal meteen het antwoord geeft. En je niet leert, hoe je het zelf kan vinden. Je stelt een vraag in een facebook groep en drie fanatiekelingen geven antwoord. En dan ben je weer wat verder. Maar of dat antwoord klopt en hoe je het zelf had kunnen vinden leer je vaak niet. Volgens Yvette zou daar een rol kunnen liggen voor de NGV. Ervaren genealogen helpen nieuwe genealogen met het leren van de onderzoeksvaardigheden. Daar innovatieve vormen voor te vinden, lijkt haar de uitdaging. Want de klassieke aanpak van we zien elkaar elke 3e zaterdag van de maand, boeit nieuwkomers niet zo meer. Neem als voorbeeld de innovatieve aanpak van het BHIC. Het BHIC introduceerde enkele jaren terug de online chatfunctie. Ze hadden de technologie in huis en veel online staan, maar mensen konden de weg niet vinden. Vandaar de introductie van een simpele chatfunctie, een vraag stellen met snel een antwoord. Op deze wijze denken ze even met je mee. Dat lijkt simpel, maar het is qua dienstverlening een grote innovatie. Zoiets zou de NGV ook moeten doen. Leren van elkaar, meer doen aan professionalisering, vooral aan methodologie. Bij voorkeur op een innovatieve, op een eigentijdse wijze. Denk bijvoorbeeld aan een online seminar (webinar) voor gevorderden.

Adresboeken Breda 1870-1975

- deel 3 -

door Emile Rijpert

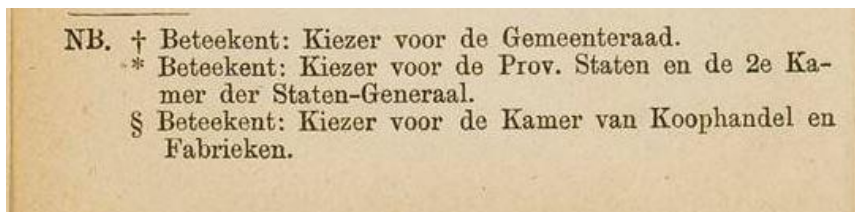
In het afdelingsblad van de afdeling West Noord-Brabant heeft Emile in een tweetal uitgaven aandacht besteed aan de adresboeken, zoals die aanwezig zijn in het Stadsarchief Breda. Voor genealogen zijn deze boeken een vaak gebruikt hulpmiddel, wanneer je wilt weten waar recente voorouders hebben gewoond. Delen 1 en 2 zijn verschenen in *West-Brabanders onder elkaar* 2018 (3), pagina's 54-56, en in 2018 (4), pagina's 66-71. Hierbij het derde en laatste deel in *van Bosch tot Bergen*.

Advertenties

Alle uitgaven van de adresboeken bevatten advertenties. Ook die kunnen voor de onderzoeker van belang zijn. Zeker als er middenstanders in het voorgeslacht zitten is het de moeite waard ook de advertentiepage's door te lopen. In 1870 en ook later komen we een oproep tegen voor aanmelding van plaatsvervangers en nummerwisselaars voor de Nationale Militie. De plaats van de advertenties is wisselend: de ene keer verspreid, een andere keer geclusterd voor- of achterin, later meer gekoppeld aan de beroepsrubrieken.

Symbolen

Bij de oudste adresboeken kunnen in de naamlijsten 3 symbolen voor de naam geplaatst worden: een christelijk kruisje voor Kiezer voor de Gemeenteraad, een asterisk voor Kiezer voor de Provinciale Staten en 2e Kamer der Staten-Generaal, een slangetje voor Kiezer voor de Kamer van Koophandel en Fabrieken.

Symbolen uit het adresboek van 1870, Collectie Stadsarchief Breda

Wat vermeldt de krant over de adresboeken?

Via delpher.nl vinden we nog het nodige over het fenomeen adresboek. Met de zoekterm "adresboek Breda" komen de hits vooral uit de Bredasche Courant. Met een bericht van 8 mei 1870 werft uitgever Nieuwenhuijs advertenties voor het adresboek. De verkoopprijs is dat jaar f 0,90 Met de omrekening van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis op www.iisg.nl rekenen we de waarde van de gulden om. Die f 0,90 zou nu rond € 10 zijn. Geen flauw bedrag voor een dergelijk boekwerkje.

Over de oplagen van de adresboeken heb ik geen gegevens kunnen vinden. Wel zien we dat veel grote en middelgrote steden in die tijd op enig moment adresboeken kenden. Zo noemt Delpher adresboeken in o.a. Den Bosch, Amsterdam, Rotterdam, Haarlem, Tilburg en Nijmegen. In "De grondwet" van 12 november 1921 staat de quote: "Een adresboek voor Roosendaal bestaat niet". Het zal met de schaalgrootte te maken hebben. We zien ook dat kranten en tijdschriften voor meer details verwijzen naar adresboeken. De krant was het middel om een nieuwe uitgave aan te prijzen. In de Bredasche Courant (BC) van 11 november 1922 start een campagne om het nieuwe adresboek onder de aandacht te brengen. NV v.h. Broese en Peereboom aan de Grote Markt 33 vraagt f 4,00 (nu € 28,50). Het lijkt erop dat particulieren een dergelijke aanschaf niet snel zouden overwegen.

Van begin af aan is het streven zo compleet mogelijke gegevens te plaatsen. Door de groei van de steden en de economie hebben de adresboeken slechts beperkte gebruikswaarde. Gegevens verouderen en nieuwe feiten vragen om vermelding. De samenstelling was ook lang niet altijd betrouwbaar en compleet. De kritische recensent van de BC met als pseudoniem Uiltje is witheet over de uitgave van 1922. "Een mislukking, een prul, treurig en slordig werk." Overleden personen vermelden, andere niet noemen, onduidelijke telefoonnummers, fouten in de gemeenteraadslijst, vergeten kerkgenootschappen, ontbrekende verenigingen.

De uitgaven van 1925 wordt op 26 mei 1925 voor f 4,75 te koop aangeboden. We vinden op dezelfde krantenpagina ter vergelijking een ander, gewoon, boek voor f 2,50 Dat jaar wordt extra lang geadverteerd. De campagne liep van mei tot augustus 1925. Roosendaal is kennelijk zo gegroeid dat er in 1927 het voornemen voor een adresboek Roosendaal wordt gepubliceerd (BC 13 juli

1927). Het Bredase adresboek krijgt in 1928 een nieuwe uitgever Obreen & Co aan de Ridderstraat 19. Zij hanteren dan een prijs van f 5,00. Als de omrekentabel klopt moet dit een waarde vertegenwoordigen van € 38. Een boek voor de happy few. Wel lezen we in het bericht van 27 juli 1928 dat de kopij van het boek in 2 fases ter inzage wordt gelegd voor verbeteringen en veranderingen. Men neemt de tijd. Het adresboek 1928 komt pas in januari 1929 uit. De krant is positief: duidelijker, vollediger (BC 9 januari 1929). Ook de uitgave van 1932 (voorintekenen f 4,50, daarna f 5,00) kreeg een positieve kritiek: kloeke bruikbare uitgave (BC, 18 april 1932). In de krant van 14 juli 1934 vinden we een ingezonden stuk dat aandringt op een nieuwe uitgave omdat de druk van 1932 onbruikbaar is door de nieuwe wijken en de massale verhuizingen. Pas in de BC van 23 juni 1937 lezen we dat oude dikke adresboeken van f 4,50 hun doel voorbij schieten, "omdat slechts enkele particulieren het kochten; nu de prijs op ongeveer f 1,75 à f 2,00 zal komen heeft het meer nuttig effect." Het adresboek van 1959 was gratis voor telefoonabonnees en het laatste boek van 1975 was kosteloos voor bedrijven.

De Samenstellers

In chronologische volgorde volgen korte levensbeschrijvingen van de genoemde samenstellers, waarbij www.delpher.nl een belangrijke bron was.

Jacobus Gerardus Blaeser werd in Breda op 14 april 1834 in Breda geboren en zou op 14 maart 1911 aldaar overlijden, 76 jaar oud. Hij trouwde tweemaal. Op 8 juni 1854 eerst met Adriana van Aken en na haar overlijden op 23 juni 1882 voor de tweede maal op 23 juli 1896 met Johanna Maria van Tuinen. Jacobus Gerardus trad op jonge leeftijd in dienst van de gemeente Breda en zou in de loop der jaren opklimmen van klerk, 2e commies, 1e commies tot hoofdcommies ter secretarie. De laatste jaren van zijn loopbaan was hij hoofdcommies van de afdeling Nationale Militie en Schutterij. Hij was wijkmeester van zijn straat en één van de oprichters van de schutterij. Het korps van die schutterij zou hem een serenade brengen bij zijn ambtsjubilea (25 en 40 jaar in dienst van de gemeente). Hij klom bij de schutterij op tot 1e luitenant-kwartiermeester. In 1907 werd hij Ridder in de orde van Oranje Nassau. In februari van dat jaar kreeg hij eervol ontslag bij de schutterij en op 1 januari 1908 eervol ontslag bij de gemeente. Hij werd geacht en bemind. Hij was verantwoordelijk voor 5 en mogelijk 7 adresboeken van Breda.

Groepsfoto uit 1901 van het officierenkorps der dienstdoende schutterij van Breda. Fotograaf: F. Reissig. De dienstdoende schutterij heeft tot in het begin van de 20e eeuw bestaan. (Beeldcollectie Stadsarchief Breda, nr. 19870432)

Johannes Jacobus Roovers zou de samenstelling van de volgende 2 adresboeken aansturen. Hij staat vermeld als J.J.Roovers Jzn, zoon van Jan, een keistrater. Johannes Jacobus werd op 20 januari 1866 in Breda geboren. Hij zou nooit trouwen en op 16 oktober 1950 na een bijzondere carrière overlijden in Amsterdam. Aanvankelijk werd hij letterzetter. In een notariële akte van 12 september 1893 vinden we de verhuur geregeld van een sneldrukpers. Hij was voor 50% eigenaar. Johannes Jacobus zou 2e commies ter secretarie van de gemeente Breda worden. Hij staat slechts éénmaal in het adresboek Breda vermeld als tweede commies en wel in 1893. Hij verzorgt nog wel het volgende adresboek van 1895. In datzelfde jaar gaat hij naar Voorhout en vanaf maart 1896 woont hij op diverse adressen in Amsterdam.

We maken dan een sprong van 30 jaar. Daarin moet hij zich ontwikkeld hebben om in september 1926 benoemd te worden tot nieuwe gemeentesecretaris van Amsterdam. Hij wordt plechtig beëdigd tijdens een gemeenteraadszitting. Hij komt vele malen met foto in de krant: in november 1929 is hij bij de uitvaart van een wethouder, een paar dagen later bij de herdenking van 5 jaar overlijden

van Herman Heijermans, in oktober 1930 bij een jubileum van de V.U. , hij wordt in december 1932 voorzitter van de bouwcommissie van het tehuis De Joodsche Invalide. In mei 1933 neemt hij in Krasnapolsky afscheid en ontvangt een fraaie staande klok. In januari 1941 wordt hij 75 jaar en geeft hij een grote receptie in het Amstelhotel. Als hij op 84 jarige leeftijd in Amsterdam overlijdt verschijnt er een advertentie met nog wat meer gegevens, die een tipje van de 30 jarige sluier lichten. Johannes Jacobus is Officier in de Orde van Oranje Nassau, hij is drager van het Officierskruis van de Kroon van Italië en drager van het Officierskruis van de Ster van Roemenië. De katholieke eredienst bij zijn overlijden wordt op 19 oktober 1950 in Amsterdam gehouden, maar daags daarna wordt hij op Zuylen in Breda te ruste gelegd.

Ludovicus Cornelius Arnoldus Smeulders werd op 21 augustus 1869 in Breda geboren. Hij kwam op 8 juli 1938 in deze stad te overlijden en zou 68 jaar worden. Hij trouwde in Breda op 30 oktober 1905 met Maria Carolina Helena van Pelt. Zij werd veel ouder, 89 jaar. Het echtpaar had een zoon en een dochter. Ludovicus Smeulders staat in het adresboek van 1895 voor het eerst vermeld als tweede commies en stelt in 1898 voor het eerst het adresboek samen. In 1905 is hij commies. Zijn laatste vermelding is in 1908. In 1911 is hij directeur van de Bank van Leening in Breda aan de Schoolstraat. Hij zou dat blijven tot de opheffing van de bank in 1924. Ondanks zijn nieuwe baan bleef hij het adresboek samenstellen tot zeker 1914. De samensteller van adresboek 1916 en 1919 zijn onbekend. Mogelijk is Smeulders daar ook nog bij betrokken geweest. Zijn naamsvermelding ontbreekt in ieder geval in deze boeken. Hij stond in 1925 tweede op de voordracht voor benoeming tot boekhouder van het trambedrijf en werd toch aangenomen, maar moest zich wegens gezondheidsredenen terugtrekken waarna kandidaat 1 de baan kreeg. Uit de krant wisten we al dat hij een echte postzegelliefhebber was. Zijn begrafenis trok vooral vanuit die hoek veel belangstelling. Hij was één van de meest vooraanstaande figuren in de Nederlandse "Philatelistische" kringen en ontving als eerste de bijzondere Waller-medaille. In 1920 was hij ook betrokken bij de oprichting van de "Bredasche Orkestvereniging".

Leonardus Marinus Beekers werd op 28 juli 1883 in Princenhage geboren als zoon van een herbergier. Hij overleed in Rotterdam op 24 oktober 1952. Hij huwde met Helena Maria Sprangers in Breda op 24 juni 1914 en zij kregen 3 dochters en 1 zoon. Tussen 1902 en 1906 is hij inwoner van Oud- en Nieuw Gastel. Vanaf 1906 wordt hij in het adresboek van Breda vermeld als commies

burgerlijke stand . Vanaf 1912 tot 1916 wordt hij ambtenaar burgerlijke stand. Op 31 januari 1913 zou hij naar Oost-Indië zijn gegaan om vervolgens in 1914 in Breda te trouwen. In 1922 vertrekt hij naar Nijmegen en vandaaruit in 1930 naar Rotterdam. Voor zover bekend stelt hij eenmalig het adresboek van 1922 samen. Een uitgave die er anders uitziet en, zoals we al lazen, kritisch werd ontvangen.

In de adresboeken van 1925 tot en met 1940 zijn geen samenstellers vermeld. In de aflevering van 1947 en 1952 treffen we in het voorwoord de naam van de gemeentesecretaris aan.

Philip Ignatius Eliza van Woensel dankt de afdeling bevolking van de gemeentesecretarie voor het vele werk in NB de avonduren. Van Woensel werd op 27 december 1899 in 's-Gravenhage geboren, studeerde rechten in Leiden en trouwde in Breda op 14 november 1933 met Marie Louise Agatha Smit. Na Lisse en Naaldwijk ging hij vanaf 1 oktober 1928 in Breda werken als commies-redacteur. Op 28 september 1935 werd hij gemeentesecretaris en werkte, ook in oorlogsjaren, onder burgemeester van Slobbe. In 1964 nam hij bij burgemeester Geuljans afscheid.

Mr. Ph.I.E. van Woensel, gemeentesecretaris van Breda, bij zijn 25 jarig ambtsjubileum in 1960. Fotograaf H. Chabot, Beeldcollectie Stadsarchief Breda, nr. 19600222.

De uitgevers

In chronologische volgorde volgen korte levensbeschrijvingen van de genoemde uitgevers, waarbij delpher.nl wederom een belangrijke bron was.

Pieter Benjamin Nieuwenhuijs was de uitgever van een hele reeks adresboeken. Dat deed hij vanuit zijn boekhandel aan Veemarktstraat A 526, later nr. 24. Hij werd geboren in Medemblik op 3 oktober 1839 en overleed in Breda op 12 mei 1908. Hij trouwde op 13 augustus 1867 in Medemblik met

Hillegonda Slok uit Monnickendam. Zij overleed in 1878 en werd slechts 38. Na enige jaren hertrouwt Pieter in Kampen op 2 augustus 1882 met Sophia van Hulst uit Wijhe. Zij was bijna 14 jaar jonger en na het overlijden van Pieter Benjamin in 1908 zette zij de zaak voort en zou ze de uitgave van adresboeken nog een hele tijd continueren. De laatste uitgave van boek- muziek- en kunsthandel firma Nieuwenhuijs was die van 1925. Zelf verhuisde Sophia in 1913 naar Den Haag waar ze in 1923 zou overlijden. De Bredasche Courant meldt op 3 oktober 1919: "Op 1-10-1919 overgedragen aan dhr. C.J. Fikken, sinds vele jaren in onze zaak werkzaam, welke deze zal voortzetten onder den naam v/h firma P.B. Nieuwenhuijs." Deze man zal dus de uitgave van 1922 laten drukken.

Cornelis Jacobus Fikken zal echter op 7 november 1922 in Breda overlijden op 48 jarige leeftijd. De zaak blijft nog even bestaan en zal het adresboek 1925 nog uitgeven. Op 15 september 1926 lezen we dat de weduwe Fikken in een faillissement zit. In de Bredasche Courant van 5 augustus 1926 lezen we in een bericht dat boek- en kantoorboekhandel Obreen & Co de zaak van v/h P.B. Nieuwenhuijs aan de Veemarktstraat 24 heeft voortgezet. Dezelfde krant meldt op 27 juli 1928, als Obreen & Co is verhuisd naar Ridderstraat 19, dat een nieuwe uitgave van het adresboek Breda wordt voorbereid. Correcties op het concept zijn mogelijk en "advertentiën" kunnen door winkeliers en magazijnhouders worden ingeleverd. Op 10 januari 1929 komt het boek uit en is te koop voor f 5,- Bij een lezing van Cora Westland op 19 november 1930 in het Zuid Hollandsch Koffiehuis aan de Groote Markt wordt de inleiding verzorgd voor de heer Ydo. Hij blijkt de eigenaar van Obreen & Co. Hij geeft ook het boek van 1932 uit.

Hendrik Bernard Ydo werd in Leiden geboren op 18 april 1881 als zoon van boekdrukker / uitgever Eduard Ydo. Hij zou op 65 jarige leeftijd overlijden in Dordrecht op 14 december 1946. Hij trouwde met Jacoba Elisabeth Labree. Dat was op 14 septemebr 1905. In januari 1927 moet hij in het Rotterdamsch Nieuwsblad binnen enkele dagen het overlijden melden van zijn vader in Leiden en van zijn broer Jacobus Eduard Ydo in Semarang. Zijn boekhandel wordt op 4 septemebr 1926 bij de Kamer van koophandel Breda ingeschreven. Vanuit de Ridderstraat verhuist in 1933 het bedrijf naar de Groote Markt 7 Breda. Het adresboek zou in 1935 worden uitgegeven door Broese & Peereboom. Zoals eerde gemeld lijkt Broese & Peereboom ook de waarschijnlijke drukker van de uitgave 1940. Broese & Peereboom is begonnen

in 1784 en vierde in 2009 zijn 225 jarig bestaan. Helaas heeft deze drukkerij de crisisjaren vanaf 2008 niet overleefd en ging failliet. In 1947 en 1952 is de uitgave in handen van Huisman's Boek- en Kantoorboekhandel, hoek van Coothplein – Ginnekenstraat.

Gerardus Johannes Marie Huisman werd op 28 januari 1893 in Zutphen geboren en is in Breda overleden op 10 juni 1958 Hij huwde in Breda op 30 juni 1931 met Petronella Mathilda Anna Marie Mertens. In de gevel van de boekhandel is het borstbeeld van generaal van Ham geplaatst.

Oproep

Het Stadsarchief Breda is uiteraard geïnteresseerd om nog ontbrekende jaargangen van het Adresboek Breda te verkrijgen. Laten we er een "Opsporing Verzocht" van maken. Iedereen die tips heeft kan zich melden. Ook al zijn adresboeken formeel geen echte archiefstukken, de informatie eruit is alleszins de moeite waard.

Het zal je beroep maar zijn

door John Boeren

Toen ik zo'n dertig jaar geleden begon met stamboomonderzoek, waren er genoeg mensen die zich – soms ook hardop – afvroegen wat een jongen van amper vijftien jaar oud met zo'n hobby moest. "Wè moete toch meej al die doojen?" Ook in het Tilburgse archief wisten ze niet meteen wat er van moesten denken. Ik vraag me nog wel eens af, of ik niet op een wat efficiëntere manier onderzoek had kunnen doen als ik in die tijd door iedereen serieus genomen was.

In de loop van drie decennia is genealogie nu weer een uit de hand gelopen hobby, dan weer een deel van mijn reguliere werk geweest. Mijn omgeving raakte er wel gewend aan dat ik bijna dagelijks tijd besteedde aan het zoeken naar voorouders, hetzij die van mezelf dan wel die van burens, vrienden of soms compleet vreemden. Genealogie is en blijft gewoon een leuk puzzelspel: steeds weer op zoek naar dat ene stukje.

Toen ik in november 2014 mezelf serieus de vraag stelde hoe ik verder wilde met mijn werkzame leven, kwam ik uiteindelijk tot een gedurfde conclusie. Ik zou naast een parttime job mezelf gaan bezig houden met betaalde onderzoeksprojecten. Na enkele gesprekken met collega's in binnen- en buitenland maakte ik de stap naar de Kamer van Koophandel en liet mijn bedrijf Antecedentia inschrijven. Sinds januari 2015 werk ik in opdracht van vooral buitenlandse klanten aan genealogische projecten. In de ruimste zin van het woord. Afgelopen oktober heb ik zelfs de sprong durven wagen om mijn ambtelijke werkzaamheden vaarwel te zeggen en me fulltime met genealogie bezig te gaan houden. Hoe dat uitpakt, gaan we nog zien.

Als beroepsgenealoog krijg ik te maken met uiteenlopende klanten, en dus ook hun vragen voor hulp. Het kan een Australische vrouw zijn, die wil weten hoe de Nederlandse naam van haar betovergrootvader luidde. In Australië is die onuitsprekbare naam natuurlijk anders geschreven. Het kan ook de Canadees zijn, van wie zowel opa als oma in Nederland geboren zijn en die – weggelopen voor 'familiegedoe' – met elkaar aan de andere kant van de oceaan trouwden. Het kan ook de Zuid-Afrikaanse student zijn, die wil weten of enkele families waarnaar hij onderzoek doet oorspronkelijk uit Nederland of uit Duitsland

kwamen. Of het Amerikaanse echtpaar dat graag een keer het land van hun voorouders wil bezoeken en aan mij vraagt om de familiegeschiedenis in beeld te brengen en die informatie om te zetten naar een leuke dagtocht.

Genoeg verhalen te vertellen en genoeg ervaringen te delen, denk ik zo maar. Toen ik hoorde dat onze nieuwe NGV afdeling ook zou starten met een nieuw (digitaal) afdelingsblad, heb ik aangeboden een terugkerende column te schrijven. In de komende tijd ga ik steeds een ervaring met u delen. Soms kan dat een boek of een website zijn, waar ik gebruik van heb gemaakt. Het kan ook een

'reisverslag' zijn, omdat ik in 2019 vier maal naar genealogische evenementen in het buitenland ga. Of misschien wordt het gewoon een tip, die u verder helpt bij het onderzoek waar u zelf mee worstelt.

Kortom, er is vooraf geen plan voor deze column. Ik zie wel wat er op mijn pad komt. Zo werkt het ook in deze business: iedere dag is anders, iedere week is een verrassing. Mooi hoor, als je van je hobby je werk kunt maken. De kritische of cynische opmerkingen van dertig jaar geleden hoor ik niet meer. Ze zijn verstomd of veranderd in groot enthousiasme. Ja, het kan verkeren...

Houdoe!

John

Nog druk bezig

door Red van den Bout

Ter gelegenheid van zijn 70-jarig lidmaatschap van de NGV praat Red met met Robert Charles Gerhard Spong (92) over zijn stamboom en ander onderzoek.

Als Robert Spong gevraagd wordt naar de pareltjes van 70 jaar genealogisch onderzoek noemt hij spontaan het stamboomonderzoek van zijn eigen familie. Zijn vader Robert Charles Gerhard Spong vertelde hem het verhaal van de familie Spong. Zijn vader was in 1890 geboren in Suriname. Daarvoor kwamen de Spongen uit Kent. In 1827 is een voorvader – George May Spong geboren in 1807 – met twee zeilschepen uit Engeland vertrokken en aangekomen in Suriname. Volgens het verhaal zou het gaan om de arme tak. De rijke tak bleef achter in Engeland. Verder terug in de tijd kwam volgens het verhaal van zijn vader de Spongen uit Zweden en zijn met de Vikingen meegevaren naar Schotland. En van Schotland door getrokken naar Kent. En als bijzonderheid zou er een connectie met de Engelse koninklijke familie bestaan. De Engelse lijn kwam uit bij Henry IV (geboren in 1553), die op 17 december 1600 trouwde met Maria de Medici.

Een spannend verhaal

Het verhaal van zijn vader was voor Robert Spong spannend genoeg om zelf uit te zoeken. Gewoon door te beginnen bij het begin, bij zijn vader en zijn grootvader. En zo verder terug in rechte lijn. Het verhaal van zijn vader klopte helemaal. Door eigen onderzoek naar zijn familie heeft Robert het navolgende generatie-overzicht van zijn familie kunnen maken.

Generatie overzicht

I Catharina Spong * 1960	V George William Spong * 1832
II Robert Charles Gerhard Spong
* 1926	VI George May Spong * 1807
III Robert Charles Gerhard Spong
* 1890	VII John II Spong * 1770
IV George Johannes William
Spong * 1858	VIII John I Spong * 1751
	IX William Spong * 1719
	X Stephen Spong * 1682
	XI John Spong * 1623
	XII William Spong * 1595

Een aardig detail van het onderzoek van Robert in Engeland is het opschrijven van namen en adressen, die hij vond in Engelse telefoonboeken. Hij vond uiteindelijk 37 namen met de naam Spong, die hij allemaal een brief stuurde.

Wel kreeg Robert reacties op zijn brief, maar geen enkele Spong kon hem verder helpen met zijn onderzoek. Robert heeft zijn onderzoek vervolgens verder vervolgd via het internet en de archieven.

Een neef van Robert Spong is de bekende strafpleiter Gerard Spong.

De overgrootvader van Gerard en de overgrootvader van Robert zijn broers. Dus Gerard Spong zit in de familietak doch het ligt nogal breed uit elkaar. Deskundigen hebben voor Gerard Spong in het kader van het televisieprogramma 'Verborgen Verleden' zijn stamboom uitgezocht. Ook daar werd de relatie met het Engelse koningshuis gelegd.

Bladelse families

Naast het onderzoek naar de eigen familie kijkt Robert met plezier terug op zijn tijd in Bladel. Daar sluit hij zich aan bij de heemkundekring. Eenmaal lid geworden maakt Robert de kring enthousiast voor genealogie. Door zijn toedoen is er een onderzoek gestart naar families in Bladel. Voor dit onderzoek zijn alle gegevens overgebracht van Eindhoven naar Bladel. Een onderzoek dat plaatsvond in de kelder van het gemeentehuis. De betrokken families in Bladel kregen een resumé van de eigen familie als mooie opmaat voor verder eigen onderzoek. Aan dit onderzoek naar 12 families uit Bladel is meerdere jaren gewerkt. Allemaal nog handwerk, werken met kaartenbakken. Uiteindelijk is het bestand op de computer gezet onder beheer bij de Heemkundekring.

Deze twee onderzoeken – het familieonderzoek en de werkzaamheden in Bladel – zijn wel de pareltjes volgens Robert in de lange periode, dat hij met genealogie bezig is. En toch is hij nog druk bezig. Nu met het maken van een eigen boek op de computer. Een boek over de familiegeschiedenis Spong. Knap hoor, een NGV-jubilaris waardig.

Gooi nog maar niet weg ! een boek als inspiratiebron

door Egbert de Bruin

Dit is een verkorte weergave van de lezing van Egbert de Bruin (ja, tweelingbroer van ...) van 15 januari jongstleden.

Onlangs kreeg ik de vraag of ik iets wilde vertellen over de boeiende ervaring die ik had opgedaan bij het maken van een familieboek. Wat ik ontdekte was dat de keuze om een boek te maken eigenlijk eerder het begin was van een heel ander, nooit stoppend proces, dan van het afronden van mijn ervaringen en het anderen laten delen in mijn werk.

Hoe ik in genealogie verzeild raakte

Op een rustige zondag, eind tachtiger jaren, nam ik eens met mijn schoonvader, Hans Driessen, een doos met oude familiefoto's door. Hij wilde opruimen. Ik had hem al geholpen zijn tandartspraktijk leeg te ruimen en hij kon mijn hulp ook wel gebruiken bij het opruimen van allerlei dozen op zolder. Ik moest vooral veel weggoeien. Eén doos had mijn absolute belangstelling, een zwartgelakte platte kist met foto's vanaf ca. 1860. Het waren vooral foto's van mensen. Hij kreeg er al opruimende plezier in iedereen te benoemen en ik schreef alle namen die hij nog wist meteen overal achterop. Er was naast vele administratie ook nog een kleine hutkoffer van zijn vader die hij na diens dood in 1942 had moeten uitzoeken en grotendeels vernietigen. Het was er al die tijd niet van gekomen. "Gooi alles maar weg". Omdat ik aandrang mocht ik hem wel doorkijken als ik maar alles weg zou gooien wat niemand wat aanging. Ik zette een grote lege doos voor onze voeten. "Nog niet wegdoen" schreef ik erop. Daarin ging alles wat naar ik vermoedde verband hield met de familiegeschiedenis, al had ik nog weinig benul wat daartoe eigenlijk gerekend kon worden.

Schatgraven

Pas thuis realiseerde ik me wat ik in handen had. Een kasboek, oude aandelen, agenda's vanaf 1912, foto's van mensen die we alleen van naam kenden, maar waar nu bijna overal een naam achterop stond. Hele albums met kartonnen

cartes de visite. Vaak waren die foto's helaas nog wel anoniem. Maar ook had ik vers in mijn geheugen allerlei net gehoorde verhalen en anekdotes die ik zo snel mogelijk aan papier zou moeten toevertrouwen. Ik begon een familieschema te tekenen, maar dat werd al snel te groot en onhandig. Aan de hand van het boek 'Uw stamboom op de computer' en het genealogieprogramma Alfaer was een basis gauw opgezet. Van stamboomonderzoek wist ik nog niets, maar zo moeilijk leek dat niet. En met de doos foto's en de doos "Nog niet wegdoen" vulde het bestand zich bijna als vanzelf. Ook ontdekte ik dat de familie was opgenomen in het blauwe boekje (Nederlands Patriciaat) en dat er al in 1925 een familieboek was uitgebracht. Toen alles verwerkt was, werd ook duidelijk waar verbanden ontbraken, waar gaten vielen, gegevens niet konden kloppen of tegenstrijdig leken. Vanaf toen ging het schatgraven over in onderzoek. Ik bezocht voor het eerst het CBG en diverse archieven in Haarlem, Den Haag en Utrecht en later ook Paramaribo. Leuk, maar ook onwennig. Maar ik ontdekte wel dat er nog veel meer bronnen zijn dan alleen dozen op zolders. En dat ik mijn bronnen goed moest noteren.

Andere onderzoekers in de familie

Nu ik van de jongste generaties bijzonderheden kon optekenen, zou dat toch eigenlijk voor de oudere generaties ook leuk zijn. Door een Australische neef werd ik gewezen op het boek "Geweven goed". Dat zou veel informatie over de Driessens en hun Achterhoekse textielgeschiedenis bevatten. Ik kreeg het te pakken ... en was verloren. En het werd duidelijk, ik moest de breedte in. De takken van zussen en broers van je voorouders geven heel veel nieuwe informatie, die vaak weer bij je hoofdlijn terugkomt. En dus moest ik al in de meest nabije generatie beginnen met de broers en zussen en met de aangetrouwde takken. Ik kwam in contact met een verre achternicht in Brabant die in haar familie ook een Driessentak had. Andersom sloot haar onderzoek bij het mijne aan. Zij had op haar beurt net contact gekregen met iemand in de Achterhoek die weer een andere lijn onderzocht en voor ik het wist zat ik midden in een spinnenweb van familielijnen. Ieder onderzocht zijn eigen familie, maar we hadden allerlei overlappingen die we uitwisselden.

Verhalen

Je hebt een paar jaren driftig gewerkt. Je hebt het gevoel dat je al aardig compleet bent. Dat was dan ook het moment dat ik de familie met eerste overzichten kon verrassen. Tot mijn genoegen leidde het meteen tot leuke gesprekken. En vragen. En ik ontving foto's, anekdotes. Het leverde opnieuw

zoveel op dat ik weer maanden verder kon. En het leverde me het besef op dat er veel meer bij familieleden thuis aan achtergrondinformatie rust dan ik verwacht had. En je hoort vaak: "Je zou het eens allemaal moeten opschrijven". Het werd me nu echt duidelijk. Dit moest een boek worden. Ik zette de lezersbril op en wist al gauw, het zijn de verhalen die het leuk maken. Verhalen dus. Maar hoe vind je de oudere verhalen, waar vind je die mensen die je vaak alleen van naam of foto of uit een archief kent? Waar wonen nakomelingen?

De onderwachte vondst

In de doos zat een oude briefkaart. Van een voorouder in een vrouwelijke zijtak in de stamboom. Er stond een afzender op, een adres in Zeist. De briefkaart was uit 1902. Zou er nog familie in Zeist te vinden zijn? Ik ontdekte via het telefoonboek dat er in 2010 nog steeds iemand van dezelfde naam op datzelfde adres woonde. Ik schreef een brief en werd 3 maanden later op Kerstavond opgebeld. Een 93-jarige dame. Ja, ze woonde met een schoonzus nog in het oude familiehuis. En ja, zij was wie ik dacht dat ze kon zijn. Ze wilde me niet ontvangen, maar wilde wel telefonisch vragen beantwoorden. En wel nu meteen. En dan zou ze me volgend jaar Kerstmis weer bellen! Drie kwartier lang heeft ze over allerlei familieleden gepraat, en ik maar snel meeschrijven. Helaas, ze belde nooit meer. Tot ik twee jaar later een belletje kreeg: ze bleek overleden, een overbuurman moest haar huis leegruimen en had mijn brief aan haar gevonden. Hij had drie dozen met familiespullen voor mij klaargezet. Graag dezelfde avond ophalen.

Familieportretten

Ik was er snel. De dozen stonden klaar. De er ook wonende schoonzus wilde ik graag ook nog even spreken. Ze had ook nog wat en vond het leuk dat ik geïnteresseerd was. Want ze moest het huis verlaten. Ik mocht de portretten van de muur halen om ze te fotograferen (ook de tekst achterop) en hing ze weer netjes op. Het bleek dat haar lang geleden overleden man als genealoog en heraldicus gewerkt had. Er waren nog wat dozen met onderzoeks-

krabbels van allerlei opdrachten, waar hij rapporten voor had uitgebracht. En misschien wilde ik haar familiefotoalbum nog even zien (cartes de viste van 1880 tot 1915). Ik zag foto's die ik kende, maar nu mét namen erop. Ze werd enthousiast van mijn enthousiasme: "Ik kan dit allemaal niet meenemen naar het bejaardenhuis, neemt u het maar mee. Mijn broer en zijn vrouw hadden geen kinderen, mijn man en ik hebben geen kinderen, ú bent familie". En neemt u eigenlijk de familieportretten alstublieft ook mee. Die werden voor de tweede keer van de muur gehaald. En zo kwam ik thuis met dozen vol informatie, met schilderijen, foto's, handgeschilderde familiewapens, afschriften uit gemeentelijke archieven en brieven. Heel veel brieven, ook een heel doorschrijfboek. Ik was op zoek naar verhalen, nu vielen ze me in de schoot. Ik moest een familie-archief gaan organiseren, kasten vrijmaken. Nadenken over hoe ik de spullen zou opbergen. En alles lezen. En samenvatten. Twee jaar had ik nodig om alles door te nemen en te verwerken.

Van het een kwam het ander

Ik had ineens heel veel om aan de familie te kunnen laten zien en dat bracht weer nieuw materiaal naar boven. Het probleem verschoof, ik kreeg tevéél materiaal. En ik kon het niet in een parenteel kwijt. De vorm van een kwartierstaat drong zich op. En waar ik eerst voornamelijk had gezocht binnen één naamlijn naar ouders van ouders van ouders om zo omgekeerd een genealogie of een parenteel te kunnen maken, werd steeds duidelijker dat zo'n kwartierstaat mij meer mogelijkheden zou geven. Want ook de familie van mijn schoonmoeder, de Vermeulens bracht prachtige verhalen met zich mee. Trouwens de tantes van mijn vrouw, beiden ongehuwd, hadden zo'n boeiend leven, dat ook dat ergens een plek moest krijgen, vond ik. En ook in die tak had ik al veel gevonden en via anderen gekregen. Ik maakte een eerste print van een kwartierstaat. Precies wat ik nodig had. Ik was er uit. Het zou dus een boek worden in de vorm van een rijk beklede kwartierstaat.

Een dure wens en een meevaller

Een rondgang langs alle bedrijven die dat konden verzorgen, was heel interessant. Er kon veel. Alleen, het prijskaartje vond ik voorsnog onoverkomelijk. Om het betaalbaar te houden, moest ik me beperken. Anders zou het te begroetlijk worden.

Bij het doornemen van een gekregen doos met knipsels opende ik het zoveelste envelopje. Weer een interessante brief? Nee, een leeg ruitjesblaadje. Maar wel vreemd dichtgevouwen en met een korte tekst op de achterzijde. Verstuurd in 1890 naar een kleindochter in Duitsland als cadeautje voor haar net geboren dochter. Er viel een in vieren gevouwen tien guldenbiljet uit. Mijn speurtocht leerde dat de boreling 100 jaar later niet meer in leven was en bovendien geen nakomelingen had. Ik kon het niemand als verrassing nasturen. Omdat ik vermoedde dat verzamelaars dit wel leuk zouden vinden, ging ik ermee naar een gespecialiseerde veiling. Het bracht een onverwacht mooi sommetje op.

Daarmee kon het boek er komen. En ik noemde het "Gooi nog maar niet weg ..." met de ondertitel "het familieboek Driessen-Vermeulen". Een ruim aangeklede kwartierstaat in luxe uitvoering. Ik koos voor het bedrijf Pro-book. Ze geven een gratis handleiding uit (digitaal, maar ook op papier) hoe je in Word je boek kunt opzetten. Op vragen mijnerzijds kreeg ik telefonisch en per mail vrijwel direct antwoord.

Stoeien met de elementen

De kwartierstaat uitvoer van Aldfaer moest de kapstok worden. Maar er is ook het tekstdeel, de "vrije ruimte" waarin je de verhalen kwijt kunt. Het rommelige, want in de loop der jaren hap snap verzamelde en in Alfaer ingetikte geheel aan teksten en invallen moest bewerkt worden. Ik koos ervoor dat te doen in de Word-versie, dus niet in Aldfaer. Daar heb ik spijt van. Voor mijn tweede boek, dat van mijn eigen familie de Bruin, doe ik ook de bewerking in Aldfaer. Ik besloot aparte informatieblokken met achtergrondinformatie over beroepen, woonplaatsen e.d. op te nemen; waar mogelijk met afbeeldingen. Ik wilde zoveel mogelijk bij ieder familielid een portret plaatsen. Ik had er wel al heel veel, maar realiseerde me dat tot enkele generaties beperkt bleef. Bij de overigen zou ik zoveel mogelijk iets uit de nabije sfeer plaatsen, een foto van een huis of zo. Ik besloot geen uitgebreide bronvermelding in de tekst op te nemen. Wel een overzicht van de belangrijkste gebruikte literatuur. Daar kreeg ik vragen over. Dat doe ik volgende keer anders, al ben ik er nog niet uit hoe dan wel.

Van het invoegen van de foto's kreeg ik spijt. Doordat ik vaak een tekstomloop rond foto's koos, werd het bestand zwaar belast. Als ik bv. op pagina 20 een wijziging aanbracht, moest de tekst daarachter verschuiven, elke pagina schoof een stukje door. Als daar al foto's stonden, en ik had daar ook tekst omheen laten lopen, dan moest dat ook opschuiven. Sommige foto's schoven helemaal naar een volgende bladzijde. Tekstomloop verdween of paste niet meer. En dat rekenwerk voor de computer vertraagde enorm. In het boek dat ik momenteel over mijn eigen familie maak neem ik alleen een klein hulpstukje op de plaats op waar later de foto kan komen. Het invoegen van de foto's doe ik dan pas als alle tekst klaar is. En zoveel mogelijk van voren naar achteren. Ik kreeg het advies de foto's in CMYK-kwaliteit te leveren. Dat was een verrassing en leverde veel extra werk op. Maar tegenwoordig kan de drukker die omzetting zelf maken.

Eindelijk de deur uit

Ik had besloten een exemplaar te laten drukken voor ieder nog levend familielid uit de kwartierstaat. Er gingen boeken naar familie in Nederland, in Duitsland, Bolivia, Amerika, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Door de financiële meevaller hoefde er geen intekenlijst rond en hoefde ik niemand om een tegemoetkoming te vragen. Ik stuurde het boek gewoon ongevraagd toe. Wie het niet wilde houden vroeg ik het op mijn kosten te retourneren. Er kwam geen enkel boek terug. Integendeel er kwamen nogal wat nabestellingen.

Klaar? ... het is nooit klaar

Toen kwamen de reacties. Erg enthousiast, maar natuurlijk ook met commentaar. Er werden fouten ontdekt. Dat vroeg om verwerking in een eventuele tweede druk, maar op korte termijn ook om het nazenden van een erratablad. En het leidde ook tot een nieuwe lawine aan informatie. Ik zou zo nieuwe hoofdstukken aan het boek kunnen toevoegen. En al die reacties

leidden tot weer nieuw onderzoek. Het boek bleek helemaal geen eindresultaat, maar een katalisator voor weer een nieuwe onderzoeksfase. Ik kreeg bijv. een hoedendoos thuisbezorgd, met de bonnet van onze voorvader, werkzaam aan het gerechtshof in Ned. Indië.

Op een briefkaart uit 1952 uit de familie, die ooit in mijn postzegelverzameling terecht was gekomen, las ik (ik had dat steeds over het hoofd gezien) dat een oude gravure, een portret van een oudvader, later zou toekomen aan zijn nieuwe naamgenoot, een Peter Driessen. Er was één Peter in mijn stamboom die dit zou kunnen zijn. Maar waar zou die wonen? Na lang speuren vond ik hem. En inderdaad, hij bezat de gravure. Maar er was meer. Deze achterneef Peter had een week eerder op een autobeurs in Duitsland bij toeval een fotograaf gesproken die via een heel andere tak van deze zelfde oudste Peter zou afstammen. En zijn 92-jarige moeder had oude portretten aan de wand hangen. Peter (jr) was uitgenodigd te komen kijken. Of ik soms ook mee wilde? En zo stond ik in 2014 samen met enkele achterneven die ik nog nooit ontmoet had ergens in Duitsland in een deftige salon oog in oog met de olieverfportretten van stamvader Peter Driessen (1756-1843) en zijn vrouw, die aan de gravure ten grondslag lagen. Het was aanleiding om een aanvulling op mijn boek te maken en aan iedereen na te sturen. Ik was helaas te krenterig om dat ook mooi te laten drukken. Ik ging daarvoor naar een copyshop. Daar heb ik nu spijt van. En ook na dat bezoek in Duitsland kreeg ik weer nieuwe informatie. Ik vatte het plan op een tweede, uitgebreide druk te gaan maken. Het werk is dus echt nooit klaar.

Een boek verandert alles

Toen ik eenmaal naar buiten wilde komen met wat ik had gevonden, leek een boek de goede vorm. Dat besluit bleek alles te veranderen. Ik benaderde sindsdien familieleden en allerlei andere informanten met de lezersbril op. En later met voorbeelden. Er kwam daardoor ongelooflijk veel tevoorschijn. Al had ik natuurlijk ook gewoon veel geluk. Het besluit een boek te maken bleek als katalisator te werken, een stimulans, een gouden greep.

Je eigen familieboek publiceren

- deel 1 -

door Bart Aerssens

Je bent pas écht dood als er niet meer over je gesproken wordt. Totdat ik me ging verdiepen in mijn afkomst, gold dat zeker voor de meeste van mijn familieleden. Sindsdien komt de ene na de andere voorouder weer tot leven, krijgt een gezicht en maakt mij deelgenoot van zijn of haar bestaan. Hun verhalen geven mij bovendien een uniek en persoonlijk inkijkje in de ontwikkeling van Nederland en België na 1600. Dat schept verplichtingen. Om de herinnering aan hen levend te houden, moet ik die verhalen op de een of andere manier zien vast te leggen. Ik kan hen immers niet nog een keer dood laten gaan.

Velen van u zullen zich in het voorgaande herkennen. Stiekem dromen de meesten van ons ervan om de gevonden voorouders, hun onderlinge relaties en hun bijzondere verhalen, verfraaid met unieke foto's, bewijsstukken en andere verzamelde items, vast te leggen in een familieboek. Zo ook Egbert de Bruin, die op de bijeenkomst van 15 januari 2019 een meeslepende presentatie gaf over de totstandkoming van zijn familieboek. Naast bloed, zweet en tranen, veel tijd, de noodzaak om meer te weten over vormgeving en druktechnieken, bleek deze uitdaging hem ook financieel het nodige gekost te hebben. Het resultaat was ernaar, zeer zeker, maar diverse aanwezigen zagen hun droom van een eigen familieboek vermoedelijk ter plekke in rook opgaan. Dat laatste is gelukkig niet nodig.

Moderne technieken in combinatie met allerlei ondersteunende diensten kunnen de (financiële) drempel om je eigen familieboek te maken en in zeer kleine aantallen af te drukken enorm verlagen. Met twee dure begrippen spreken we in dat geval over Self Publishing en over Printing on Demand. De belangrijkste voordelen van deze manier van werken zijn evident:

- Een boek wordt pas gemaakt op het moment dat het wordt besteld. Er zijn geen risicovolle investeringen nodig in een grotere oplage. Er zijn geen kosten voor voorraadbeheer. U blijft niet zitten met een stapel exemplaren wanneer de belangstelling vanuit de familie tegenvalt;

- De kwaliteit doet tegenwoordig nauwelijks meer onder voor offset;
- De levertijd is vaak kort;
- Aanpassingen (correcties, aanvullingen) zijn eenvoudig te maken. Elke nieuwe bestelling is een afdruk van de allerlaatste versie;
- Bij sommige leveranciers kan voor een fractie van de kosten een exacte kopie (inclusief kaft en schutbladen) in PDF-formaat worden besteld. Handig voor familieleden die wel geïnteresseerd zijn in hun familiegeschiedenis, maar niet zodanig dat zij het geld voor een gedrukt exemplaar over hebben.

Er zijn ook nadelen verbonden aan deze manier van werken, zoals:

- U moet meer zelf doen;
- De gemiddelde printkosten per exemplaar liggen hoger. Dit hoeft geen bezwaar te zijn op het moment dat iedere geïnteresseerde zijn of haar eigen exemplaar aanschafte;
- Soms hebben foto's een iets grover raster. De vraag is hoe problematisch dat is gegeven de gemiddelde kwaliteit van veel oude familiefoto's.

Het maken van een eigen familieboek zou u kunnen zien als een 3-traps raket, die bestaat uit de volgende activiteiten:

1. Het verzamelen en vastleggen van de te publiceren familiegegevens;
2. Het maken/samenstellen van het familieboek;
3. Het afdrukken van het uiteindelijke boek.

Elke stap vergt eigen kennis en kunde. Gelukkig hoeft u het niet allemaal zelf te weten of zelf te kunnen. Voor elke stap kunnen specifieke tools worden ingezet en/of kan de hulp worden ingeroepen van familie en vrienden of van echte professionals. In de volgende aflevering van 'van Bosch tot Bergen' zal ik hier nader op ingaan.

NGV afdeling West en Midden Brabant

Bestuur van de afdeling

Voorzitter Peter de Bruin peter.debruin@ngv.nl
Secretaris Frans Roelvink secretaris@westnoordbrabant.ngv.nl
Penningmeester Anja van Geel – van de Weijer penningmeester@htb.ngv.nl
Leden Hein Brocken
Wendy Geerts
Jan Schnitker
Jos Welzen

Redactie van Bosch tot Bergen

Red van den Bout
Pieter van de Sanden
redactie@htb.ngv.nl

Webredactie

Hein Brocken
Frans Roelvink
webredacteur@htb.ngv.nl

Nederlandse Genealogische Vereniging

informatiecentrum: Kosterij 3, Bunnik
adres: postbus 50, 3980 CB Bunnik
tel.: 085 – 1051199
website: www.ontdekjouwverhaal.nl
e-mail: info@ngv.nl

adreslabel

advertentie

West-Brabants Archief

Hofstraat 2b
4611 TJ Bergen op Zoom
T: 085-0404110
E: info@westbrabantsarchief.nl
W: www.westbrabantsarchief.nl

Het West-Brabants Archief helpt u het verleden te ontdekken. Wij zorgen dat informatie uit de regio vindbaar en toegankelijk blijft. Bezoek onze website of studiezaal en ontdek úw verleden!

Openingstijden studiezaal:
dinsdag t/m donderdag van 9.00 tot 16.00 uur.

retouradres: Roeselarestraat 406, 4826 JR Breda